

การศึกษากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน

ตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม

A Study of Academic Management of Schools Consortium Based on the Concept of Cross Cultural Skills Frameworks

จิตสุภา สง่าแสง และ นิพัชชา โรจนรัตน์วณิชย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chitsupa Sangasaeng and Nipacha Rojratnavanich

Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : 6380022027@student.chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรอบแนวคิด 2 กรอบแนวคิด ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน และ 2) ทักษะข้ามวัฒนธรรม ซึ่งศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะข้ามวัฒนธรรมรวมจำนวน 11 ฉบับ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหา

ผลจากการศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน และกรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม โดยส่วนที่ 1 พบว่ากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ขอบข่ายงาน ได้แก่ 1.1) การพัฒนาหลักสูตร 1.2) การจัดการเรียนการสอน 1.3) สื่อการสอน และแหล่งเรียนรู้ และ 1.4) การวัดและประเมินผล และส่วนที่ 2 พบว่ากรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2.2) การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 2.3) การทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย และ 2.4) การจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; ทักษะข้ามวัฒนธรรม; กลุ่มโรงเรียน

Abstracts

The objectives of this article were to study the conceptual framework of 1) the academic management of schools consortium and 2) cross cultural skills. Data were documentation from eleven studies related to the academic management of schools consortium and cross cultural skills which used content analysis and grouping analysis.

The findings are as follows: 1) the conceptual framework of the academic management of schools consortium consists of: 1.1) curriculum development, 1.2) learning process development, 1.3) teaching materials and learning resources and 1.4) assessment and evaluation; 2) the conceptual framework of cross cultural skills consists of: 2.1) respecting cultural differences, 2.2) cross cultural communication, 2.3) diversity working group, and 2.4) dealing with ambiguity and changing.

Keywords: Academic management; Cross cultural skills; Schools consortium

บทนำ

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาประเทศซึ่งได้รับการคาดหวังจากสังคมว่าการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ และมีส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมกันในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนที่มีความแตกต่างกันมากขึ้น ผู้คนจำนวนมากหลากหลายเชื้อชาติย้ายข้ามประเทศ ข้ามภาษาและข้ามวัฒนธรรม มาอาศัยอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นชุมชนข้ามวัฒนธรรม การปรับเปลี่ยนจากการทำงานที่ใช้บุคคลที่มีองค์ความรู้เดียวกัน ทักษะเดียวกันและทำงานในสายงานเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 65)

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงแต่เป็นยุคของการผสมผสานหลากหลายวัฒนธรรม (Multi Culture) เท่านั้น แต่ยุคนี้ยังเป็นยุคของความสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural) ที่ทั้งโลกเชื่อมถึงกันได้อย่างง่ายดายอีกด้วย รวมไปถึงโลกทั้งใบต่างก็มีวัฒนธรรมใหญ่ร่วมกันมากขึ้นทุกที การเรียนรู้สังคมต่างวัฒนธรรมนั้นทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การช่วยเหลือด้านการสร้างสรรค์ไปจนถึงร่วมกันสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ตลอดจนการเกิดธุรกิจการค้าระหว่างกัน การมีทักษะในด้านนี้จะทำให้วัฒนธรรมย่อยเกิดความเข้าใจระหว่างกัน สามารถทำงานตอบสนองกันได้ รวมถึงผลิตสินค้าและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละวัฒนธรรมได้ด้วย

ทักษะหนึ่งที่สำคัญสำหรับทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นั่นคือ ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and cross cultural skills) ซึ่งหัวใจของทักษะนี้ คือ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก และสามารถทำงานให้สำเร็จได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับหน่วยงาน องค์กรหลัก และบุคคลผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ระบุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องดำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งในด้านผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative co creator) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวศึกษา ได้ระบุถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา หนึ่งในนั้นคือ ทักษะข้ามวัฒนธรรม

ผู้มีบทบาทสำคัญที่จะนำทางการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนได้ดีที่สุดก็คือ ครู ครูต้องยึดหลัก สอนน้อย เรียนมาก ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ซึ่งต่างไปจากที่เคยปฏิบัติมาใช้แก้ปัญหาในการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ครูจึงต้องใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย สิ่งแรกที่ควรเร่งรีบพัฒนา คือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพและมีทักษะ เพื่อการดำรงชีวิตให้ทัดเทียมอารยประเทศผ่านรากฐานสำคัญคือ การศึกษา ดังนั้นการปรับรูปแบบการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ก็ควรตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของสังคมและพัฒนาทักษะข้ามวัฒนธรรมให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน

กลุ่มโรงเรียน คือ โรงเรียนที่อยู่ในอาณาเขตใกล้เคียงกัน ซึ่งมีวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นโรงเรียนในเครือข่ายที่มีกระบวนการบริหารจัดการและเป็นองค์กรที่มีวัฒนธรรมการเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกัน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นและพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรทางการศึกษา ตลอดจนทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ได้แนวทางในการปฏิบัติในการพัฒนาของโรงเรียนในเครือข่ายของกลุ่ม

ในบทความฉบับนี้จะกล่าวถึงการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม ซึ่งกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนประกอบด้วย 4 ขอบข่ายงาน ได้แก่ 1.1) การพัฒนาหลักสูตร 1.2) การจัดการเรียนการสอน 1.3) สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ 1.4) การวัดและประเมินผล และส่วนที่ 2 กรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรมประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2.2) การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 2.3) การทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย และ 2.4) การจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง

การศึกษากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม

จากการสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึงกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การจัดหาสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และการวัดประเมินผล เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา และให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุดกับนักเรียน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อการบริหารวิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นงานที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาต้องดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 4) ได้ระบุถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการถือได้ว่าเป็นงานที่มีความสำคัญมากที่สุด เป็นหัวใจของการศึกษา ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรู้และความเข้าใจให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล การปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 67) กล่าวถึงงานวิชาการว่าเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น

จารุกิตต์ สิทธิยานนท์ (2559 : 43) กล่าวว่า การบริหารวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็น การดำเนินงานที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนโดยตรง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาต้องบริหารและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ

จากการสังเคราะห์จากนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา การศึกษากรอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมี 4 องค์ประกอบหลัก รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์กรอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ที่	ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	นักวิชาการ/หน่วยงานทางการศึกษา					กรอบแนวคิด ขอบข่ายการ บริหารงาน วิชาการ
		ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553)	สมาน อัครภูมิ (2551)	รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550)	กระทรวงศึกษาธิการ (2550)	นพพงษ์ บุญจิตราดูลย์ (2547: 21)	
1.	นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของโรงเรียน		/			/	การพัฒนา หลักสูตร
2.	การวางแผนงานด้านวิชาการ	/			/		
3.	การพัฒนาหลักสูตร			/	/	/	
4.	การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา			/	/		
5.	การจัดการเรียนการสอน	/	/		/	/	การจัดการ เรียนการสอน
6.	การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร					/	
7.	การพัฒนาการเรียนการสอน/ กระบวนการเรียนรู้			/	/		
8.	แนะแนว	/		/	/	/	
9.	การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ ชุมชน			/	/		
10.	สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้			/	/	/	สื่อการสอน และแหล่ง เรียนรู้
11.	การจัดบริการในการสอน	/					
12.	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้			/	/		
13.	ห้องสมุด					/	

		ที่	ขอบ ข่าย การ บริหาร งาน น วิชา การ	นักวิ ชา การ/ หน่วย งาน น ทาง การ ศึกษา	กรอ บ แนว คิด ขอบ ข่าย การ บริหาร งาน น วิชา การ	นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2547: 21)	
14.	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น			/	/		สื่อการสอน และแหล่ง เรียนรู้
15.	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา			/	/		
16.	การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	/	/	/	/	/	การวัดและ ประเมินผล
17.	การนิเทศการสอน	/	/	/	/	/	
18.	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา			/	/		

จากตารางที่ 1 การสังเคราะห์ขอบข่ายงานบริหารวิชาการ พบว่า ขอบข่ายงานบริหารวิชาการมีทั้งสิ้น 18 งาน เมื่อนำแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษามาพิจารณาและสรุปความสอดคล้อง ซึ่งวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหา พบว่าสามารถแบ่งขอบข่ายการบริหารวิชาการออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล โดยในขอบข่ายงานแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี การวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและสังคม ให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เชี่ยวชาญปรับขยายหรือสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา การประเมินการใช้

หลักสูตรโดยเฉพาะการนำกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปใช้ในการสร้างและทดสอบคุณภาพหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพการศึกษากรอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ “ด้านการพัฒนาหลักสูตร” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 1.1) วิเคราะห์ความต้องการของนักเรียนและสังคม
- 1.2) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 1.3) การประเมินผลการใช้หลักสูตร

2) การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม การถ่ายทอดความรู้ การแนะแนว ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา และจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้มีรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน **Multiple Intelligence-Based Learning** การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (**Project base learning**) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (**Experiential Learning**) การเรียนรู้เพื่อสร้างความมุ่งมั่นในตนเอง (**Self-Determination learning**) ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัญหาและอาชีพในอนาคตทั้งสิ้น

การศึกษากรอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ “ด้านการจัดการเรียนการสอน” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 2.1) การจัดทำแผนการเรียนรู้
- 2.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.3) การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม

3) สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การจัดหาและพัฒนาวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ รวมไปถึงโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนผู้เรียนอย่างรอบด้านตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

การศึกษากรอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ “ด้านสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 3.1) การจัดหาและพัฒนาวัสดุ อุปกรณ์
- 3.2) การจัดหาและพัฒนาแหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ต่างๆ

4) การวัดและประเมินผล หมายถึง การกำหนดระเบียบในการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาให้เป็นไปตามตัวชี้วัด การพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการเรียนตามตัวชี้วัดตามสภาพจริง

การศึกษารอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ “ด้านการวัดและประเมินผล” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 4.1) การกำหนดระเบียบในการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา
- 4.2) การพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผล
- 4.3) การวัดและประเมินผลการเรียนตามตัวชี้วัดตามสภาพจริง

จากการศึกษารอบแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการขอบข่ายงานที่มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกับแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล

การสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะข้ามวัฒนธรรม นักวิชาการและหน่วยงานทางวิชาการ ได้ให้ความหมายของทักษะข้ามวัฒนธรรมว่า หมายถึง ทักษะที่สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกเครียดหรือแปลกแยก สามารถสร้างสังคมในการทำงานให้เกิดการยอมรับและยินดีในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล การปฏิบัติกับผู้อื่นที่แตกต่างกันด้วยความเคารพทั้งการทำงานหรือการทำกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดในสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมและสังคม

ในด้านนโยบายทางด้านการศึกษาของกระทรวงการศึกษาศึกษาธิการที่ได้มีการรองรับการเปิดเสรีร่วมกับประชาคมอาเซียน โดยมีการส่งเสริมให้เตรียมความพร้อมในการเปิดเสรีด้านการศึกษาและพัฒนามาตรฐานทางวิชาการร่วมกันในอาเซียนและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันต่างๆ (อภิรักษ์ อ่องสันเทียะ, 2558: 70) ทำให้นักเรียนในสถานศึกษาที่มาเรียนไม่ได้ถูกจำกัดชาติและวัฒนธรรมอีกต่อไป แต่การเรียนรู้ในห้องเรียนจะเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชาติเดียวกันและต่างชนชาติ เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม (Cross-Culture) ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นนี้อาจทำให้เกิดความคิดเห็นและการยอมรับที่แตกต่างกัน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ว่าในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้นเพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ดังกล่าว การศึกษาต้องมาเป็นอันดับแรกในโรงเรียน และทำให้เกิดโลกศึกษาในโรงเรียน ประสบการณ์ข้ามวัฒนธรรมควรรวมอยู่ในหลักสูตรของการผลิตครู ดังนั้นจะเห็นได้ว่านอกจากครูจะต้องมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 แล้ว ประสบการณ์ข้ามวัฒนธรรมควรรวมอยู่ในหลักสูตรของการผลิตครู ดังนั้นจะเห็นได้ว่านอกจากครูจะต้องมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 แล้ว ครูจำเป็นต้องมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการข้ามวัฒนธรรมอีกด้วย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 และสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข โดยในการจัดการเรียนการสอนนั้น

ครูควรมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม คือ มีพฤติกรรม, เจตคติ, ทักษะ, นโยบาย และกระบวนการที่ช่วยให้ทำงานหรือเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล มีบทบาทในการช่วยลดความเข้าใจผิดในการสื่อสาร และก่อให้เกิดนวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ ขึ้นอย่างสมบูรณ์

จากการสังเคราะห์จากนักวิชาการและหน่วยงานทางวิชาการ การศึกษากรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม สามารถสรุปความสอดคล้องโดยอ้างอิงจากนิยามความหมายของแต่ละองค์ประกอบที่นักวิชาการและหน่วยงานทางวิชาการได้ให้ไว้ จากการศึกษาได้นำแนวคิดที่มีความสอดคล้องกันมาจัดกลุ่ม สามารถสรุปทักษะข้ามวัฒนธรรมออกเป็น 4 ด้าน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางสังเคราะห์กรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม

ที่	แนวคิดเกี่ยวกับทักษะข้ามวัฒนธรรม	นักวิชาการ/หน่วยงานทางวิชาการ						กรอบแนวคิดสรุปทักษะข้ามวัฒนธรรม
		Cox & Blake (1991)	Deen, Bailey and Parker (2002)	ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (2011)	อนุชา โสภานุตร (2013)	SKILLI T - digital pathways for youth work (2020)	Indeed Editorial Team (2021)	
1	การยอมรับความแตกต่าง	/			/			การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม
2	การปฏิบัติกับผู้อื่นที่แตกต่างกันด้วยความเคารพ		/	/		/		
3	การทำงานหรือทำกิจกรรมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันกับตนเอง		/			/		(Respecting cultural differences)
4	การสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างจากตนเอง		/					
5	การรู้จักสร้างประสิทธิภาพ จังหวะเวลาที่เหมาะสม ในการฟัง-พูดในโอกาสต่างๆ				/		/	การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross cultural communication)
6	การสื่อสารอวัจนภาษา						/	

ที่.	แนวคิดเกี่ยวกับทักษะข้ามวัฒนธรรม	นักวิชาการ/หน่วยงานทางวิชาการ						กรอบแนวคิดสรุปทักษะข้ามวัฒนธรรม
		Cox & Blake (1991)	Deen, Bailey and Parker (2002)	ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (2011)	อนุชา โสภานุตร (2013)	SKILL T - digital pathways for youth work (2020)	Indeed Editorial Team (2021)	
7	การสื่อสารวิจนาภาษา						/	กรอบแนวคิดสรุปทักษะข้ามวัฒนธรรม
8	การใช้ทักษะภาษาต่างประเทศ ความสามารถในการพูดหรืออ่าน ภาษาต่างประเทศหนึ่งภาษาขึ้นไป ในสภาพแวดล้อมระหว่างวัฒนธรรม					/	/	
9	การใช้พลังจากความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมในการสร้างแนวความคิดใหม่			/				การทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย (Diversity working group)
10	การเปิดโลกทัศน์ ปลุกจิตสำนึก คิดแง่บวก มองเห็นคุณค่าในความแตกต่างเหล่านั้น			/	/	/	/	
11	การสร้างศักยภาพให้การยอมรับในความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ				/			
12	ความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ด้วยตนเอง					/	/	การจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง (Dealing with ambiguity and changing)
13	ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่						/	
14	การตอบสนองต่อความคิดเห็นและค่านิยมที่แตกต่างกันอย่างใจกว้าง			/				

จากตารางที่ 2 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม พบว่า ทักษะข้ามวัฒนธรรมมีทั้งหมด 14 หัวข้อ เมื่อนำแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานทางวิชาการมาพิจารณาและสรุปความสอดคล้อง ซึ่งวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหา พบว่าสามารถแบ่งแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 3) ด้านการทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย และ 4) ด้านการจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง โดยในทักษะแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม หมายถึงการเห็นคุณค่าความคิดเห็นของทุกคน เป็นการสร้างสมดุลระหว่างความหลากหลายของผู้คน การเคารพความแตกต่างระหว่างกัน รับฟังความคิดเห็นที่มีทิศทางไม่เหมือนกัน และตัดสินใจอย่างบนความยุติธรรม ซึ่งจะช่วยให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างมากที่สุด

การศึกษารอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม “ด้านการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 1.1) การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างบุคคล
- 1.2) การปฏิบัติกับผู้อื่นที่แตกต่างกันด้วยความเคารพ
- 1.3) การทำงานหรือทำกิจกรรมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันกับตนเอง
- 1.4) การสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างจากตนเอง

2) ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม หมายถึงการสื่อสารของบุคคลที่มีความหลากหลายและแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยคนในแต่ละวัฒนธรรมจะมีมุมมองและทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ต่างกันตามภาษา วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมนั้น จึงต้องตระหนักถึงความแตกต่างและพยายามเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

การศึกษารอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม “ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 2.1) การรู้จักสร้างประสิทธิภาพ จังหวะ เวลาที่เหมาะสมในการฟัง-พูดในโอกาสต่างๆ
- 2.2) การสื่อสารอวัจนภาษา เช่น กิริยาท่าทาง น้ำเสียง เป็นต้น
- 2.3) การสื่อสารวัจนภาษา เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน เป็นต้น
- 2.4) การมีความสามารถในการพูดหรืออ่านภาษาต่างประเทศหนึ่งภาษาขึ้นไป

3) ด้านการทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย หมายถึง การที่หลายบุคคลมาทำงานด้วยกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้วยกัน โดยที่บุคคลแต่ละคนมีทักษะความสามารถในการทำงานที่เติมเต็มซึ่งกันและกัน ยอมรับข้อดีข้อเสียของแต่ละคน โดยไม่มีการเอาตัวเองเป็นจุดศูนย์กลาง แต่เป็นการยอมรับฟังความคิดเห็นของทีมเสมอเพื่อให้งานสำเร็จไปได้ด้วยดี

การศึกษารอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม “ด้านการทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 3.1) การใช้พลังจากความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมในการสร้างแนวความคิดใหม่
- 3.2) การเปิดโลกทัศน์ ปลุกจิตสำนึก คิดแง่บวก มองเห็นคุณค่าในความแตกต่างเหล่านั้น
- 3.3) การสร้างศักยภาพให้การยอมรับในความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ

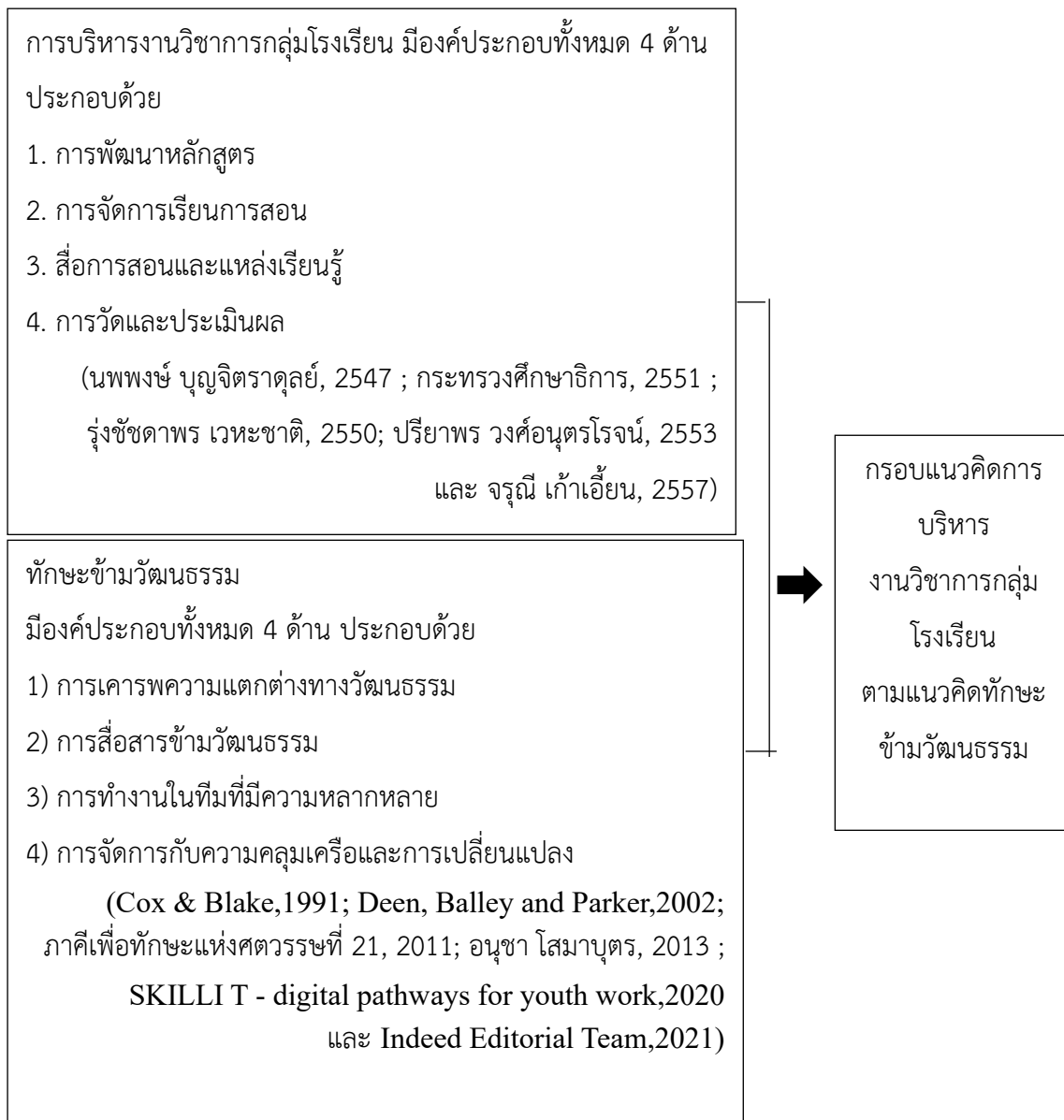
4) ด้านการจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง หมายถึงความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัว ปรับเปลี่ยนหรือยืดหยุ่นเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ยอมรับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้ และสามารถดำเนินการทำงานได้อย่างดี การศึกษากรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม “ด้านการจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง” มีตัวบ่งชี้ดังนี้

- 4.1) การคิดริเริ่มสิ่งใหม่ด้วยตนเองเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง
- 4.2) ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่
- 4.3) การตอบสนองต่อความคิดเห็นและค่านิยมที่แตกต่างกันอย่างใจกว้าง

จากการศึกษากรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม และวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหา พบว่าสามารถแบ่งแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 3) ด้านการทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย และ 4) ด้านการจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง

สรุป

จากการศึกษาค้นคว้ากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม มีทั้งหมด 2 กรอบแนวคิด โดยกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียน มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2547 : 77 ; กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4 ; รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2550 : 75 ; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553 : 67 และกรอบแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 3) ด้านการทำงานในทีมที่มีความหลากหลาย และ 4) ด้านการจัดการกับความคลุมเครือและการเปลี่ยนแปลง (Cox & Blake, 1991 : 45-56; Deen, Balley and Parker, 2002 : online ; ภาคิเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21, 2011; อนุชา โสมาบุตร, 2013 : ออนไลน์ ; SKILLI T - digital pathways for youth work, 2020 : online และ Indeed Editorial Team, 2021 : online) รายละเอียดได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนตามแนวคิดทักษะข้ามวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จารุกิตติ์ สิทธิยานนท์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมาตรฐานสากลตามแนวคิด พลเมืองโลกศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2547). *วิชาหลักการบริหารการศึกษา*. ฉะเชิงเทรา: สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพมหานคร.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สงขลา: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- อนุชา โสมาบุตร. (2556). แนวคิดการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา : <https://teacherweekly.wordpress.com>
- Cox T. H. & Blake, S. 1991. Managing Cultural Diversity: Implication for Organizational Competitiveness. *Academy of Management Executive*. 5 (3), 45-56.
- Deen, M.K.; Bailey, S.J.; & Parker, L. (2002). Life Skills Evaluation System : Measuring Growth in Life Skills for Youth and Family Program. *Online*. Retrieved February 10, 2022. from : <http://www.ext.wsu.edu/lifeskills/viewlife.asp>.
- SKILL IT – digital pathways for youth work. (2020). Skill IT for Youth. *Online*. Retrieved February 8, 2022. from : <https://digipathways.io/about-the-project/>
- Indeed Editorial Team. (2021). Intercultural Skills: Definition and Examples. *Online*. Retrieved February 8, 2022. from : <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/intercultural-skills-examples>